№ 236 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 14 1900 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 14 № 236

ՔՍԱՆՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարւում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻԿԱՑ 1901 ԹՒԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(29-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

Ամեն օր բացի տօներին յաջորդող օրերից.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն եւ մէկ եւ տասն ամսվանը՝ 9 ր., ինն եւ ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ ամսվանը՝ 7 ր., վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. եւ մի ամսվանը՝ 1 րուբլի։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 7 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները 10 րուբլի։

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բազարնայա եւ Բարօնսկայա փողոցների անկիւն)։

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, եւ առհասարակ նամակներ եւ ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Աշխատանք են որոնում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Ղուբայից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ինֆլուէնցա։

ԱՇԽԱՏԱՆՔ ԵՆ ՈՐՈՆՈՒՄ

Ախալքալաքի գաւառին հասած սարսափելի աղէտը, որ խլեց գիւղացուց նրա օրական հացը, սկսել է սուր կերպով ըզգալ տալ իր մասին։ Հացից զրկված շինականը թողել է տուն ու տեղ և թափառում է մեր երկրի զանազան մասերում՝ աշխատանքի միջոցով ապրուստ ճարելու։ Այդ գիւղացիները երեւացել են Թիֆլիսում, Բագւում, Բաթումում, և ուրիշ փոքր ի շատէ նշանաւոր կենտրոններում, ուր կարելի է մշակի պարապմունք գտնել։

Ախալքալաքի գաւառի ամբողջ քառորդ մասը աւերված է այն անբերրիութիւնից, որ պատճառեցին հօտենոտեան մլուկը, բզէզը, մկները, մորեխը, ժանգը, ցրտահարութիւնը, անսովոր յորդ անձրեւները և նախկին անաջող տարիների մի քանի ազդեցութիւնները։ Վնասը ահագին է։ Գիւղացիները կորցրել են մօտ 400,000 րուբլու արդիւնք. բայց վնասը աւելի մեծ է, քան այդ գումարը, որովհետեւ անբերրիութեան պատճառով գիւղացին կորցրել է իր տնային անասուններին և ուրիշ տնային կարեւոր և անհրաժեշտ պարագաներ։ Եւ որ աւելի սոսկալին է, այդ այն է, որ գիւղացին դեռ յոյս չունի, որ առաջիկայ 1901 թուականին նա կարող կը լինի սերմանել իր արտերը և ապահովել իր կեանքը նաեւ եկող տարի։

Ադմինիստրացիան ցոյց տուեց սկզբնական օգնութիւն, թոյլատրելով տալ գիւղացիներին արտերը սերմանելու համար մի որոշ գումար, այն է 15,000 րուբլի Ախալքալաքի գաւառի գիւղատնտեսական դրամագլխից։ Այդ գումարը՝ համեմատած կարիքի մեծութեան հետ՝ շատ սահմանափակ է։ Ազգաբնակութիւնը պէտք է դիմէր ուրիշ միջոցների և ահա այժմ նա, յոյսը դնելով իր բազուկների վրա, ցրվել է զանազան տեղեր աշխատանք որոնելու։

Ցանկալի է, որ մեր հասարակութիւնը աջակցութիւն ցոյց տար գործ որոնողներին և դիւրացնէր աշխատաւորների գործը՝ շուտով տեղ գտնելով նրանց համար։ Թէ գործարանները և թէ ուրիշ ձեռնարկութիւնները մշակների համար տեղ ունեն։ Եթէ մենք չենք օգնում դժբաղդացածներին մեր անմիջական նպաստներով, գոնէ պարապմունք տանք նրանց, որպէս զի նրանք իրանց աշխատանքի վարձը ստանալով ապահովեն իրանց կարօտ և քաղցած ընտանիքները։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Մենք առիթ ունեցանք ծանօթացնելու մեր ընթերցողներին այն վիճաբանութեան հետ, որ սկսված է ռուսաց մամուլի մէջ՝ պետութեան կենտրոնի եւ ծայրերի մասին։ Յայտնի է որ մի քանի չօվինիստ հրապարակախօսներ, որոնց ամենատիպիքական ներկայացուցիչը, ի հարկէ, Սուվօրինն է, պահանջում են որ պետութեան ծայրերում պետական գանձարանը շատ ծախսեր չանէ՝ կրթական եւ կուլտուրական գործերի համար. կենտրոնը աւելի շատ հարկ է տալիս, քան ծայրերը. ծայրերից գանձարանը միայն վնաս է ստանում, այսինքն ծախսում է աւելի, քան ստանում է. ուրեմն, ծայրերը պէտք է ենթարկվեն նոր, յատկապէս նրանց համար նշանակված հարկերի, որպէս զի նրանց պատճառով կենտրոնը ուժասպառ չը դառնայ։ Առաջադէմ ուղղութեան լրագիրները բողոքում էին այդ խորութեան դէմ, որ մտցնվում էր պետութեան մասերի մէջ, մի խորութիւն, որ կուլտուրական յետադիմութիւնը ցանկալի է դարձնում միայն այն պատճառով, որ կան բուն-ռուսական եւ օչ-ռուսական նահանգներ։ Այժմ «Русск. Вѣд.» լրագիրը փաստերը ձեռքին ապացուցանում է, որ սխալ եւ անհիմն են չօվինիստների բոլոր հաշիւները այն մասին, թէ կենտրոնը աւելի հարկ է տալիս քան ծայրերը։ Թւանշանները, ինչպէս յայտնի է, պէտք է իմանալ կարդալ։ Եթէ, օրինակ, կենտրոնի ազգաբնակութիւնը տալիս է հարկ իւրաքանչիւր հոգուց 1 րուբլի, իսկ ծայրերի ազգաբնակութիւնը—50 կամ 75 կոպէկ, դրա պատճառն այն է, որ պետութեան ծայրերում տնտեսական կեանքը աւելի քիչ զարգացած է, քան կենտրոնում։ Լրագիրը այս տեսակ առողջ եւ հիմնաւոր դատողութիւններով գալիս է այսպիսի եզրակացութեան.

Կենտրոնը ճիշտ որ ծանրաբեռնված է, բայց ոչ թէ ծայրերի պատճառով. եւ մեր ֆինանսների հիմնական հարցը հարկային ծանրութեան ապակենտրոնացումը չէ, այլ այն, որ հարկերի ծանրութիւնը համահաւասար չափերով ընկնի վճարողների առանձին կարգերի վրա։ Ցաւը այն չէ, որ կենտրոնը Սիբիրից կամ Կովկասից աւելի է վճարում, այլ այն, որ թէ կենտրոնում եւ թէ ծայրերում հարկերի գլխաւոր ծանրութիւնը չէ ընկնում այնպիսիների վրա, որոնք ամենից աւել ընդունակ են այդ ծանրութիւնը տանելու։

Նորից եւ նորից բացվում է այն իրողութիւնը, որ չօվինիստների վայնասունը ոչ թէ հիմնված է որ եւ է իրական ճշմարտութեան, փաստի վրա, այլ բարձրացնվում է ժամանակ առ ժամանակ լոկ այն մտքով, որ փոխադարձ ատելութիւն եւ անհամաձայնութիւններ մտցնվեն պետութեան զանազան մասերի մէջ։ Ահա իսկական փորձը...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԻՆՖԼՈՒԷՆՑԱ

Ոչ մի հիւանդութիւն այնպիսի արագութեամբ չէ տարածվում եւ այնչափ մարդիկ չէ հարուածում, ինչպէս ինֆլուէնցան։ Յանկարծ անսպասելի կերպով, «ինչպէս ահագին ամպերի ստուերը», նա ծածկում է ամբողջ երկիրներ, թռչում է ծովերի վրայով եւ մի քանի օրվայ մէջ կարող է սփռվել, մի անեզր ծածկոցի նման, հողագնդի մի խոշոր մասի վրա։

Տաս տարի առաջ, 1889-ի ձմեռը, մի սոսկալի համաճարակ թոյնատար քամու նման անցաւ ամբողջ հողագնդի վրայով, հարուածելով ամբողջ մարդկութեան գուցէ մի երրորդականը, առանց խտրութեան ցեղի, սեռի, հասակի, ազգութեան։ Բժիշկները սկզբում ապշած էին. հիւանդութիւնը այնչափ փոփոխակի կերպարանք էր ստանում, որ շատ տեղերում եւ շատ բժիշկներ ոչ մի կապ ու նմանութիւն չէին գտնում իրանց երկրում տիրող հիւանդութեան եւ հարեւան երկիրներում տարածված համաճարակի հետ։ Մի տեղ հիւանդութիւնը թոքերն էր հարուածում, միւս տեղ—ներվային համակրգութիւնը, մի երրորդ տեղ պարզ ջերմի էր նմանում, վերջապէս լոկ ստամոքսային հիւանդութեան կերպարանք էր ընդունում։ Քառասուն տարվայ բժիշկները միայն գիտէին, որ այդ համաճարակը ինֆլուէնցան է իր բազմազան արտայայտութիւններով։ Նրանք ուսումնասիրել էին այս հիւանդութիւնը քառասնական թւականներին, աւելի ճիշտ, 1847—48-ին։ Քառասուն եւ մէկ տարի քնած էր մնացել այս զարմանալի հիւանդատար թոյնը եւ յանկարծ բռնկել էր մինչեւ այն ժամանակ չը տեսնված ուժով։

Ինֆլուէնցան իտալական բառ է (Influenza), որը նշանակում է ազդեցութիւն։ Սրանով ուզում էին հասկացնել, թէ այդ հիւանդութիւնը առաջ է գալիս եղանակի փոփոխութիւնների ազդեցութիւնից, որը, ինչպէս կը տեսնենք, ճիշդ չէ։ Այս անունը առաջին անգամ տրվեց նրան 1743-ի համաճարակի ժամանակ, այն ինչ Ֆրանսիայում նրան անուանում էին գրիպ (Grippe)։

Ինֆլուէնցան, ըստ ոմանց, նկատվել է արդէն Հիպպոկրատի ժամանակ, Քրիստոսից 4 դար առաջ, սակայն հաւաստի կերպով նա յայտնի է 1510 թւից, երբ նա տարածվեց ամբողջ Եւրօպայում։ Այնուհետեւ ամեն դարում մի քանի անգամ երեւում է այդ տարափոխիկ ցաւը եւ մեծ քանակութեամբ զոհեր է տանում։ Իսկ զոհերի թիւը ահագին է։ 1889—1890-ի համաճարակը աւելի զոհեր տարաւ, քան 1892-ի խօլերան։ Այսպէս՝ յիշած էպիդեմիայի միջոցին ամեն տեղ Եւրօպայում մահվան դէպքերը կրկնապատկվել, եռապատկվել են։ Միայն Գերմանիայի 200 քաղաքներում (11 միլիօն բնակիչներով) մեռել են 66,000 մարդ։ Սրան պէտք է աւելացնել եւ ծնունդների պակասը 19000-ով։ Այս համաճարակի միջոցին Ֆրանսիան կորցրել էր 42,500 մարդ։ Այս սոսկալի մահացումն առաջ է գալիս գլխաւորապէս թոքերի բորբոքումներից եւ ամենից շատ զոհ են տալիս, ի հարկէ, թոքախտ ունեցողները, ծերերը եւ առհասարակ թոյլերն ու հիւանդոտները։

Ի նկատի ունենալով ինֆլուէնցայի վարակիչ ու տարափոխիկ յատկութիւնը, եւ ուսումնասիրելով նրա արտայայտութիւնները, բժիշկները վաղուց արդէն ենթադրել էին, որ նրա պատճառը մի որ եւ է միկրոբ է։ Եւ, ճշմարիտ, Պֆայֆերին աջողվեց գտնել այդ միկրոբը հիւանդի կոկորդում, նրա խուրխի, հարբուխի արտաթորութեան մէջ եւ այդ միկրոբը, որը մինչեւ այժմ գտածներից ամենափոքրն է, նա յայտարարեց, իբրեւ հիւանդութեան պատճառ. Նրանից անկախ՝ մի ուրիշ գիտնական գտաւ նոյն միկրոբը հիւանդի արեան մէջ։

Այս բացիլի գիւտը արդէն հեշտ բացատրում է մեզ հիւանդութեան զօրեղ վարակիչ ոյժը եւ նրա արագ տարածումը։ Այժմ մենք կարող ենք ասել, որ ինֆլուէնցան քութէշի, կարմրուկի, դիֆթերիտի, տիֆի, խօլերայի, ժանտախտի նման, անցնում է հիւանդից առողջին կամ տեղափոխվում է զանազան իրեղէնների, ապրանքների միջով մի տեղից միւս տեղ։

Այսպէս, երբ հիւանդութիւնը մտնում է մի ընտանիքի մէջ, նա հարուածում է համարեա նրա բոլոր անդամներին։ Մի տնից նա տարածվում է ամբողջ գիւղի կամ քաղաքի մէջ, այդտեղից մի ուրիշ քաղաք ու գիւղ եւ այդպէս հեղեղում է ամբողջ երկիրներ։

Նա ճամբորդում է երկաթուղիներով, նաւերով։ Վարակված նաւերը ցամաք են հանում հիւանդութիւնը ու ընկեր թողնում այն նաւահանգիստներում, որտեղ մտնում են։ Ցեղայ այդ ծովեզրեայ քաղաքները մտնում են առողջ նաւեր ու վարակվում եւ այսպիսով նաւերի վրա, ովկիանոսների մէջ, ամեն հաղորդակցութիւնից հեռու, յայտնվում է համաճարակը ի զարմանս ամենքի։

Միւս կողմից առանձնացած եւ դրսի հետ յարաբերութիւն կտրած բնակութիւնները զերծ են մնում հիւանդութիւնից։ Այս նկատվել է մի քանի բանտերում ու հիւանդանոցներում։ Իսկ եթէ մտնում է այդ տեղերն էլ, կալանաւորներից եւ հիւանդներից առաջ, հիւանդանում են պահապանները։

Սակայն այդ դրական դիտումների շարքում արված են նաեւ այնպիսիներ, որ անկարելի է բացատրել ուղղակի, անմիջական վարակումից. օրինակ, մի բարձր սարի վրա յայտնվում է հիւանդութիւնը, երբ ոչ մի տեղ շրջականերում հիւանդներ չեն եղած։ Այս եւ սրա նման դէպքերը ապացուցանում են այն փաստը, որ ինֆլուէնցայի միկրոբը, որ արտադրվում է հիւանդից խուրխի, թուքի կամ հարբուխի արտաթորութեան միջոցով, ընկնում է գետին, չորանում, խառնվում փոշու հետ ու քամու հետ տարվում-սփռվում հեռու տեղեր. Նա մտնում է մարդկանց քիթը եւ թոքերը ու միաժամանակ վարակում է մեծ քանակութեամբ մարդիկ ու համաճարակի պատճառ է դառնում։

Այսպէս ուրեմն ինֆլուէնցան մի միկրոբային հիւանդութիւն է. նա վարակիչ—համաճարակ բնաւորութիւն ունի, այսինքն, նա անցնում է հիւանդից առողջին եւ իր զօրեղ վարակիչ յատկութեամբ մեծ արագութեամբ տարածվում է շատ հեռու տեղեր։ Մի քանիսների կարծիքով՝ համաճարակի ժամանակ ազգաբնակութեան 50—60%, այսինքն, կէսից աւելին, հիւանդանում է։ Ո՛չ մի հասակ ապահովված չէ ինֆլուէնցայի հարուածից։ Հիւանդանում են ամենքը՝ ծծի երեխայից մինչեւ զառամեալ ծերերը։ Տարվայ ժամանակը, եղանակը, տեղի դիրքը (լեռների թէ դաշտերի բնակութիւնները), օդի ջերմութիւնը ոչինչ կապ չունեն համաճարակի տարածման հետ։ Ինֆլուէնցայի ճարակները նոյն ոյժով ու նոյն արագութեամբ տարած-

ՆԱՄԱԿ ՂՈՒԲԱՅԻՑ

—

Դեկտեմբերի 10-ին

Դեկտեմբերի 8-ին, ուրբաթ օր, առաւօտեան ժամի 9-ին, գուբեյի Թուրք Քէրբալայ Մամէդ Մօվսում Հաջի Բաբա օղլին խելագարւում է. վեր է կենում անկողնուց, վերցնում է սուրը եւ սպանում է իր յղի կնոջը, իր եղբօր նոյնպէս յղի կնոջը, մահացու վէրքեր է հասցնում իր հարազատ մօրը, հարազատ եղբօր՝ Հուսէյն Կուլիին եւ սրա փեսային՝ Հաջի Ջաֆար Մէհրալիեվին։ Այս սարսափելի եղեռնագործութիւնը տեղի է ունենում այստեղ՝ Բուլվարնայա փողոցի վրա, յանցագործի սեփական տանը։ Այդ փողոցում ապրում են միայն քրիստոնեաները, Թուրքերից հեռու։ Այդ պատճառով էլ ձեռնհաս օգնութիւնը շուտով չէ լինում։ Խելագարը դուրս է գալիս չարկանց սուրը ձեռին եւ որոնում է հարազատ հօրը՝ սպանելու դիտաւորութեամբ, բայց գտնում է փողոցում փախչող իր փեսային՝ Հաջի Ջաֆարին եւ մի հայի տան առաջ նրան բինը մահացու վէրքեր է հասցնում սրով։ Խելագարը շարունակում է ճանապարհը՝ Կօրօտկայա, Մահմուդօվսկայա փողոցներով եւ վերջապէս Արմեանսկայա փողոցի վրա տեղացի մի Թուրք բռնում է նրան հաչտարար դատարանի տան առաջ, որտեղից դուրս է գալիս դատաւորը պ. Սիմօն, որը հրամայում է բռնել յանցաւորին, խլել ձեռքից սուրը։ Վրա են Թափվում Թուրքերը եւ խլում են սուրը ձեռից։

Խելագարված Քէրբալայ Մամէդ Մօվսումը ամենահարուստ Թուրքն է Ղուբայում. նա ունի բազմաթիւ տներ, խանութներ եւ առձեռն դրամ. նրա տներից երկուսում գտնվում է գաւառական վարչութիւնը հարիւրաւոր կօզակներով՝ Բազարնայա եւ Մէչէտսկայա փողոցների վրա։

Երկու յղի կանայք սարսափելի եւ անպատմելի տանջանքներից յետոյ մեռան նոյն օրը։ Այսօր, կիրակի, դեկտեմբերի 10-ին Թաղեցին խեղճերին. բժշկական քննութեան ենթարկվեցին նրանց դիակները։ Այդ գործը սարսափ է գցել այստեղ, քաղաքիս ամբողջ ազգաբնակութեան վրա։

Գաւառապետը խիկոյն բանտարկել տուեց խելագարին։ Մ. Ս.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Մարաղա, նոյեմբերի 24-ին

Թոյլ տուէք «Մշակի» միջոցով յայտնելու մեր խորին շնորհակալութիւնը Թաւրիզի հայուհեաց Բարեգործական ընկերութեան, որ նպաստեց Մարաղայի հայոց «կրթական» ընկերութեան վերակազմուելուն՝ նուիրելով ընկերութեանս 100 Թուման եւ խոստանալով շարունակել իր նիւթական ու բարոյական աջակցութիւնը։

Վարչութիւնս շնորհակալութիւն է յայտնում եւ հետեւեալ նուիրատու պարոններին, որոնք չը զլացան իրանց օգնութիւնը։ Եղբայր Թումանեաններ նուիրեցին 250 ղրան, ընկերութիւն «Արաքս» 100 ղրան, ընկերութիւն «Արամեան» 100 ղրան, եղբարք Արզումանեանց 70 ղրան, Տ. Հմայեակ քահանայ Ներսիսեանց 70 ղրան, Զոհրաբեան-Սուլխանեանց 50 ղրան, Ջհանգիր Յարութիւնեան 40 ղրան եւ Յարութիւն Յովսէփեան 10 ղրան։

Վարչութեան նախ. Միրզա Աֆթանդիլեանց
Վարչութեան քարտուղար Ա. Նազարեանց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Երեքշաբթի, դեկտեմբերի 12-ին, կայացաւ կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան հերթական նիստը, որ զբաղված էր ցուցահանդէսին վերաբերեալ հարցերի քննութեամբ։ Ժողովը որոշեց ցուցահանդէսի համար յատկացնել Թիֆլիսի այգեգործական դպրոցի հողը, որ ունի մօտ վեց դեսեատին տարածութիւն եւ լիովին կարող է բաւականութիւն տալ ցուցահանդէսի պահանջներին։

—

Թիֆլիսի նահանգապետի պաշտօնակատար գնդապետ Սվենչին կարճ ժամանակից յետոյ նշանակելու է մի առանձին մասնաժողով, որ նրա նախագահութեամբ նորից կը քննէ Թիֆլիսի նահանգի հացի ամբարներին եւ գիւղատնտեսական դրամագլուխներին վերաբերեալ կանոնադրութեան ծրագիրը։

—

Կառավարութիւնը մտադրութիւն ունի միացնել միջին-ասիական երկաթուղիները պետութեան միւս երկաթուղային գծերի հետ։ Այս նպատակով կառավարութիւնը նշանակել է 10 միլիօն րուբլի, որով շինվելու է երկաթուղային գիծ Օրէնբուրգի եւ Տաշկէնտի մէջ։

—

Առաջիկայ յունվարի 10-ին Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվելու է Բագուի բնակիչ՝ բժիշկ Վարդանեանի գործը, որ մեղադրվում է իր կնոջը Թունաւորելու մէջ։ Բժիշկ Վարդանեանցին պաշտպանելու է յայտնի փաստաբան Միրօնօվ։

—

Ֆինանսների մինիստրութեան մէջ ունեցած տեղեկութիւններով՝ առաջիկայ տարվանից հողային եւ անշարժ կայքերի հարկերից, նոյնպէս եւ գլխահարկից ստացվելիք պետական եկամուտի քանակութիւնը նշանաւոր չափով կաւելանայ։ Այս աւելացումը կապ ունի ինչպէս նրանց բնական աճման, այնպէս էլ այն հանգամանքի հետ, որ 1901 թուի յունվարի 1-ից Կովկասում կը գործադրվին հարկային նոր օրէնքներ, եւ բնակարանների պետական հարկին վերաբերեալ կանոնադրութիւնը կը մտցնվի Սիբիրում, Կովկասում եւ Ստեպնոյ գեներալ-նահանգապետութեան մէջ։

—

Դեկտեմբերի 3-ին, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքի լրագիրները, լրացաւ յայտնի արեւելագէտ եւ Կիեվի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձու Վ. Վելիամինով-Զէրնովի գիտնական եւ հասարակական գործունէութեան 50-ամեակը։ Յոբելեարը ծնվել է 1830 թուին եւ իր ուսումն ստացել է Ալէքսանդրեան լիցէում։ Դեռ դպրոցական նստարանի վրա, լիցէում, յոբելեարը սէր զգաց դէպի արեւելեան լեզուները, եւ նա սկսեց հրէական, պարսից, արաբական եւ այլ լեզուների դասեր առնել մասնագէտ պրօֆէսօրների մօտ։ 1850 թուին նա պաշտօնով գնաց Օրէնբուրգեան երկիրը եւ այնտեղ գործնականապէս ուսումնասիրեց Թիւրքական բարբառները, որոնք մինչեւ այդ ժամանակ բոլորովին առանց հետազօտութեան էին մնացել։ Այնտեղ էլ գրեց նա իր մանրամասն հետազօտութիւնը «Կիրգիզ-կայսակների մասին եւ Ռուսաստանի յարաբերութիւնների մասին Միջին-Ասիայի հետ»։ Նրա մնացած աշխատութիւնների թւում աչքի ընկնող նշանակութիւն ունեն՝ «Նիւթեր Կրիմի խանութեան պատմութեան համար», «Քիւրդերի պատմութիւնը» եւ «Բուխարական ու խիվիական դրամները» վերնագրով գրուածքները։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Դեկտեմբերի 8-ի—լոյս 9-ի գիշերը, ժամի 2-ին, Բալախանում «Կասպեան ընկերութեան» գրասենեակում, քստմնելի եղեռնագործութեան զոհ գնաց ընկերութեան գանձապահ Ալեկսէյ Սեմեօնովիչ Սլեսկինցեվը։ Զօրս չարագործներ, գիշերվայ այդ ժամին կասսան կոտրելու նպատակով, ներս են խուժում նրա սենեակը, ի հարկէ, նախօրօք զգուշութեամբ փակելով այն դռները, որտեղից կարող էր օգնութիւն գալ, սպանում են նրան եւ կասսայից տանում 2000 ր.։ Բայց ոճրի այդ անխիղճ հեղինակները, փոխանակ այդ բոլորը սպառնալիքներով ստանալու, երեւի երկիւղ կրելով, որ նա կենդանի մնալով կարող է իրանց ճանաչել, անխղճութեամբ փայտի եւ դաշոյնի անթիւ հարուածների տակ խողխողում են նրան, իր կնոջ աչքի առաջ, այն կնոջ, որ պատրաստվում էր մօտ օրերս միայն մայր դառնալու—ահա թէ ինչն է ամենից սոսկալին։ Իսկոյն այդ մասին յայտնում են տեղական ոստիկանութեան, որ անմիջապէս սկսում է իր հետախուզութիւնները եւ երէկ, ամսիս 10-ին, I բաժնի պրիստաւին—որին ընկերութիւնը խոստացել էր բացի այդ 2000-ից, էլի 500 ր. ընծայ, եթէ նա գտնէ չարագործներին,—աջողվում է բռնել նրանց 4-ին էլ։ Դրանցից երեքը չեչեններ են, իսկ մէկը—հայ, բոլորն էլ հարեւան ֆիրմայի ծառայողներ։ Չարագործութեանը իբր մասնակից իրաւամբ կասկածվում է ընկերութեան չեչեն-պահապանը, որը պնդում է, թէ բռնվածները յանցաւոր չեն, այլ յանցաւոր են ուրիշ 4 լեզգիներ, որոնց իբր թէ նա ճանաչում է, բայց չէ ուզում ոչ մի կերպ ասել։ Չարագործներին բազմութեան միջից մէկ-մէկ թւել է հանգուցեալի կինը։ Այսօր հանդիսաւոր շքով հողին պիտի յանձնեն գանձապահի դիակը»։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի բամբակի բերքը անցեալ տարվայ համեմատութեամբ պակաս է լինելու, որովհետեւ եղանակները անձրեւային եւ ցուրտ էին եւ «չոռ» հիւանդութիւնը տարածված էր մի քանի տեղերում։ Առ այժմ բամբակի բերքը, որքան էլ սպասածից քիչ լինի, շնորհիւ այժմեան թանգ գների, բամբակ մշակող գաւառներում նիւթական դրութիւնը բաւարար կը լինի։ Անցեալ տարի բամբակի գինը սկսվեց 8 րուբլի 40 կոպէկից եւ հասաւ մինչեւ 9 ր. 40 կ., մինչդեռ այս տարի սկզբից հէնց սկսվեց 10 րուբլով բամբակ ծախվել, իսկ ներկայումս ծախվում է ամենահեշտ կերպով 11 րուբլիով։ Չը պէտք է մոռանալ, որ անցեալ տարին բամբակի գնի կողմից աջող տարի էր. օրինակ 1898 թւին բամբակի գինը 7 րուբլի 10 կոպէկից չը բարձրացաւ. ասել է թէ այս տարի բամբակը վաճառվում է սովորականից մէկ ու կէս անգամ բարձր։ Բամբակի գների այս կերպ բարձրանալը հետեւանք է Ամերիկայի անբերրիութեան»։

—

ՂԶԼԱՐԻՑ մեզ գրում են. «Նոյեմբերի 28-ին մաղթանք կատարվեց Ս. Աստուածածնի եկեղեցում Թագաւոր-Կայսրի առողջութեան համար»։

—

ԾԱԼԿԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Այս տարի անցեալի հետ համեմատած, նուազ էին հայաբոյսերը. դեռ այս բաւական չէ, անասունների կոտորածի սարսափը պաշարել է ծալկացուն»։

—

ՂՈՒԲԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Բագուի նահանգական դատարանի քաղաքացիական բաժինը դեկտեմբերի 5-ից սկսեց մի շարք կալուածային սահմանաչափ գործերի քննութիւնը. նա կը մնայ այստեղ մինչեւ ամսիս 12-ը. եկել են եւ գալու են գործերը պաշտպանելու համար փաստաբաններ Բագուից»։

—

ԾԱԼԿԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Տիֆն ու ինֆլուէնցան տարածված են գաւառում. պակաս չեն մեռնողներ առանց բժշկի ու դեղի օգնութեան. հռչակաւոր գրբացն էլ գրպանն է պարարտացնում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, նոյեմբերի 21-ին

Նոյեմբերի 19-ին սիրողների խումբը «Արամեան» դպրոցի թատերասրահում յօգուտ Թաւ-

---

վում են ու զարգանում Սիբիրի սահմաններում եւ հասարակածի տակ։ Տարվայ եղանակը նոյնպէս ոչ մի ակներեւ ազդեցութիւն չունի։ Այս համաճարակի պատմութիւնը ցոյց է տալիս, որ համեմատաբար նա աւելի ձմեռային ամիսներն է զարգանում։ Ձմեռային էպիդէմիաների յաճախութիւնը կարելի է բացատրել այն ընդհանուր կանոնով, որ ամեն մրսումն յածացնում է մեր մարմնի ընդդիմականութիւնը եւ սա աւելի հեշտ է ենթարկվում վարակման։ Ինչ վերաբերում է ճարակի տեւողութեանը, պէտք է ասել, որ նա շատ երկար չէ մնում մի երկրում. մի քաղաքում մօտ 8 շաբաթ։ Սկզբում հիւանդները թաք ու թուք են լինում, յետոյ վարակումը սաստկանում է եւ վերջը դարձեալ թուլանում ու վերջանում։ Մի անգամ հիւանդութիւն քաշածը կարող է դարձեալ հիւանդանալ, սակայն ընդհանրապէս նա ազատ է մնում երկրորդական վարակումից գոնէ մի եւ նոյն համաճարակի ժամանակ, իսկ հետեւեալ համաճարակին կարող է դարձեալ վարակվել։

Այս հիւանդութեան մասին կարելի է վստահ ասել, թէ չկայ ինֆլուէնցա, այլ կան ինֆլուէնցայով հիւանդներ։ Ուրիշ խօսքերով՝ ինֆլուէնցան մի որոշ կերպարանք չունի, այլ իւրաքանչիւր հիւանդ տարբեր ձեւով է հիւանդանում, տարբեր արտայայտութիւններ ու տարբեր բարդումներ է ունենում, ինչպէս կը տեսնենք։

Ինֆլուէնցայի արտայայտութիւնները։

Տարօրինակ հիւանդութիւն է ինֆլուէնցան։ Հակառակ միւս վարակիչ հիւանդութիւններին, նա ոչ մի կանոնաւորութիւն չունի ոչ իր սկզբի, ոչ իր արտայայտութիւնների եւ ոչ վախճանի ձեւի մէջ։ Նա ոչ մի գործարան չէ հարուածում յատկապէս, բայց կարող է «ընկնել» բոլոր գործարանների վրա, նա ինքնըստինքեան մահացու չէ, բայց կարող է մահաբեր լինել իր բազմաթիւ անսպասելի բարդութիւններով։ Մի դէպքում նա սկսում է իր գործը սոսկալի ներվային գրգռումով, պատճառելով անտանելի գլխացաւ, ցաւեր մէջքի, յօդերի, մկանների, մի խօսքով, ամբողջ մարմնի. այս ներվային դրութիւնը կարող է հասնել այսպէս կոչված «ուղեղային երեւոյթների» (կարկամումներ (судороги), քնէածութիւն), միւս դէպքում, հիւանդութիւնը այդչափ խոր չէ հարուածում ներվային սիստեմը, այլ իր բոլոր ոյժը դարձնում է շնչողական գործարանների վրա, առաջ բերելով սարսափելի հարբուխ, բկի ու կոկորդի բորբոքումն, բրոնխիտ եւ թոքերի սաստիկ կատարր։ Երրորդում գերակշիռ դերը ընկնում է մարսողական գործարանների բորբոքմանը, որը արտայայտվում է փառոտ լեզուով, սրտախառնութիւնով, փսխումով, աղիքների ցաւերով, լուծողութիւններով։

Հիմա երեւակայեցէք, որ այս երեւոյթներից շատերը միանում են, օր. գլխացաւի եւ ուրիշ ներվային ցաւերի հետ միասին երեւում են հարբուխ, բրոնխիտ, բգացաւ, ստամոքսային խանգարումն, ուշագնացութիւն—եւ դուք կը ստանաք մի հիւանդական դրութիւն, որի մէջ ամբողջ կազմուածքը, կարծես, քայքայված է։ Եւ իրօք այդպէս էլ լինում է շատ յաճախ, մանաւանդ ծերերին, նուազներին ու վատառողջներին։

Այս հիւանդութեան ատիպիկ (անկանոնութեան) յատկութիւններից մէկն էլ այն է, որ նա յանկարծակի, անսպասելի կերպով է հարուածում մարդու։ Հիւանդը բոլորովին առողջ էր ու զբաղվում էր իր գործերով։ Յանկարծ սարսուռ է զգում ողնաչարի վրա, երբեմն թեթեւ գլխացաւ ու հարբուխ, երբեմն թեթեւ ցաւեր յօդերի ու ոսկրների մէջ եւ միշտ մի տեսակ ընդհանուր մարմնի թուլութիւն։ Եթէ այս ժամանակ ջերմաչափ դնէք, կտեսնէք, որ քիչ ջերմ ունի, 37,5°—38°։ Այս երեւոյթները մի քանի ժամուայ մէջ սաստկանում են, տաքութիւնը աւելանում է, մի անդիմադրելի թուլացկոտութիւն ուժասպառ է անում ամենաուժեղ տղամարդկանց անգամ ու անկողին գցում։

Այս են առօրեայ երեւոյթները հիւանդութեան սկզբին։ Սակայն, ինչպէս ասել ենք, նա ոչ մի որոշ տիպ չէ ներկայացնում ու կարող է սկսվել զանազան տեսակ երեւոյթներով եւ ամեն դէպքում տարբեր ելքով։

Ջերմը մի քանի ժամուայ մէջ կարող է հասնել 39°-40°-ի, յետոյ սկսում է իջնել եւ վերջանում է հէնց հետեւեալ օրը կամ մի 2—3 օրվայ ընթացքում։ Չը պէտք է մոռանալ, որ երբեմն տաքութիւնը, մէկ կամ երկու օր դադարելուց յետոյ, նորից բարձրանում է։ Այս դէպքում պէտք է չափազանց ուշադիր լինել ու բժշկի դիմել, որովհետեւ յաճախ այս վարարումն նշան է մի որ եւ բարդութեան։

Ներվային երեւոյթներ։ Ոչ մի վարակիչ հիւանդութիւն այնպէս չէ ազդում ներվային համակերպութեան վրա *), ինչպէս ինֆլուէնցան։ Կարելի է վստահօրէն ասել, որ չկայ ոչ մի ներվային (ջղային) հիւանդութիւն, որը նկատուած չը լինէր ինֆլուէնցայի միջոցին, սկսած ուղեղի բորբոքումից մինչեւ հասարակ ներվային ցաւերը։ Ինֆլուէնցան ամեն իրաւունքով կարելի է անուանել «ներվերի թոյն»։ Բարեբաղդաբար այդ թոյնի ազդեցութիւնը մեծ մասամբ կարճատեւ է եւ անցողական, թէեւ երբեմն (շատ հազիւ) նա թողնում է հետքեր։

Ամենից յաճախ եւ միեւնոյն ժամանակ ամենից թեթեւ ներվային խանգարումն կազմում է զգայողական ներվերի գրգռումն։ Այս գրգռումն արտայայտվում է, ինչպէս ասել ենք, սոսկալի գլխացաւերով, որոնք կարող են հասցնել հիւանդին ուղղակի ուշագնացութեան. հիւանդը անտանելի ջարդումն ու ճնշումն է զգում գլխի մէջ, կարծես գանգը տրաքվելու է։ Ընդհանրապէս ցաւը սաստիկ է լինում ճակատում, աչքերի բներում, եւ հիւանդը ուղղակի մի աներեւակայելի յուսահատ ընկճման մէջ է ընկնում։ Ցաւերը տարածվում են մէջքին, յօդերին, ոսկրներին ու բոլոր մկաններին,—ցաւում են ազդրերը, ցաւում են կուրծքը, կողերը։ Եւ այս բոլոր տանջանքները սաստկանալով գիշերները թոյլ չեն տալիս հիւանդին հանգիստ առնելու։

Աւելի հազուագիւտ է շարժողական ներվերի բորբոքումը, որից երբեմն մկանների մի որոշ խումբ թուլանում է ու լուծվում *)։ Երկար կանգ չենք առնի միւս բազմաթիւ ներվային երեւոյթների վրա, որոնք զարմանալի կերպով բարդում են ինֆլուէնցայի առանց այն էլ բարդ պատկերը։ Կասենք միայն, որ այս հիւանդութեան ընթացքում նկատված են կաթուածներ, անզամալուծութիւններ, ողնուղեղի հիւանդութիւններ, ուղեղի իսկական բորբոքումն եւ այլն։

Շնչառութեան գործարանի հիւան-

*) Ներվային համակերպութիւնը կազմում են ուղեղը, ողնուղեղը (կենտրօնական սիստեմ) եւ շարժողական ու զգայողական ներվերը, որոնք կենտրօնից ծագած տարածվում են մեր մարմնի բոլոր մասերի մէջ (շրջանային կամ պերիֆերիկ սիստեմ)։

*) Ներվերը երկու տեսակի են բաժանվում. զգայողական, որոնց միջոցով մենք զգում ենք ցաւ, շօշափումն, տաքութիւն ու ցուրտ, և շարժողական, որոնք շարժում են մեր անդամները և առհասարակ մկանները (մսերը)։

րիգի հայոց Բարեգործական ընկերութեան տուեց մի ներկայացում։ Խաղացին Ֆրանսուա Կոպպէի «Թագի համար» դրաման եւ «Օրթաճալի քէֆը» վօդեվիլը։ Դրաման, որ 5 արարուածից վերածված է 3-ի եւ մեծ մասը, այն էլ նշանաւոր կտորները, կրճատված, ցանկալի տպաւորութիւնը չը թողեց, մանաւանդ որ դերասաններն էլ լաւ չէին սովորել իրանց դերերը, բացառութեամբ մի երկուսի. իսկ վօդեվիլը, որ առանց այն էլ անհամ բան է, բոլորովին փչացրին։ Որքան լաւ կը լինէր, եթէ միայն դրաման ամբողջովին խաղային առանց վօդեվիլի։

Երկար ժամանակից Թաւրիզում ներկայացում չը լինելու պատճառով, այս անգամ, չը նայելով որ վեհափառ Շահի գալստեան պատճառով սրահն աւելի մեծացրել էին, որովհետեւ մտադիր էին մի պարսկերէն ներկայացում տալ Նորին Մեծութեան կամ սադրազամի համար, դահլիճը լիքն էր, ապացոյց, որ Թաւրիզը հասկացել է թատրոնի նշանակութիւնը եւ սիրով յաճախում է ներկայացման։

Վաղը, երեքշաբթի գիշերը, նոյն ներկայացումը կրկնվելու է աւելի էժանացրած գներով ժողովրդի ստորին դասի համար, յօգուտ թատերասրահի։

Անցեալ տարի խօսում էին թատերասէրների ընկերութիւն կազմելու մասին, բայց ոչինչ չարվեց։ Միթէ այժմ ժամանակ չէ այդ մասին մտածելու եւ խօսքից գործի անցնելու։

Ֆարրո

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Siècle» հաղորդում է հետեւեալ մանրամասնութիւնները Մարսէլում բռնված իրեղէնների մասին, որ յափշտակել են Չինաստանում ֆրանսիական զօրքերը։ «Երեսուն եւ չորս ահագին հակեր,—ասում է լրագիրը—որոնք բերված էին Մարսէլ «Uraguay» շոգենաւով եւ ինն հակ՝ բերված «Andes» շոգենաւով, բռնվեցին մաքսատանը, համաձայն ծովային մինիստրի հեռագրի եւ տարվեցին ծովային մինիստրութեան պահեստները։ Այս հակերը մի մասն են միայն այն իրեղէնների, որ ֆրանսիական զօրքի գլխաւոր օֆիցէրները ուղարկել են Չինաստանից Ֆրանսիա եւ որոնք կազմում են գեներալ Ֆրէյի պատերազմական աւարը։ Գեներալ Վուարոնի Չինաստան հասնելուց առաջ՝ ֆրանսիական զօրքերի այդ ժամանակաւոր հրամանատարին վիճակվեց վճռել պատերազմական աւարի հարցը եւ, միւս ազգութիւնների զօրաբաժինների հրամանատարների նման, նա եւս որոշեց բազմաթիւ գրաւումներ անել մի քանի բարձրաստիճան մանդարինների գոյքերից, եւ կայսերական պալատի այն մասից, ուր տեղաւորված էին ֆրանսիական զօրքերը։ Կազմվեց բոլոր գրաւված առարկաների ճիշդ ցուցակ. ամեն ինչ, որ գեղարուեստական արժէք ունէր, ուղարկվեց Ֆրանսիա հանրապետութեան նախագահի, Պարիզի Լուվր թանգարանի եւ Մարսէլի թանգարանի հասցէներով։ Բայց կառավարութիւնը հաւանութիւն չը տուեց այդ վարմունքին եւ հրամայեց բռնել ուղարկված իրեղէնները, որոնք երեւի կը վերադարձվեն Չինաստանին, երբ նա կը կատարէ իր պարտաւորութիւնները պատերազմական տուգանքի հատուցման վերաբերմամբ։ Չինաստանից ուղարկված իրեղէնների մէջ են եւ երկու հիանալի բրօնզեայ առիւծներ, որոնք գտնվում էին չինական կայսրի անձնական պալատի մուտքի առաջ»։

—Լօնդօնում պատրաստվում են մեծ հանդէսներով ընդունելու լորդ Ռօբէրտսին, որ կը հասնի Անգլիայի մայրաքաղաքը դեկտեմբերի 21-ին։ Լրագիրները հաւատացնում են, թէ այն ցաւալի դէպքերը, որոնք տեղի ունեցան Մէֆկինգի ազատման առիթով կատարված հանդէսների եւ կամաւորների ընդունելութեան օրերում, այլ եւս չեն կրկնվի, որովհետեւ ոստիկանութիւնը, դասն փորձից յետոյ, արտակարգ միջոցներ է ձեռք առել կարգը պահպանելու համար։ Պէտք է սպասել, որ տեղի կունենան հսկայական ցոյցեր։ «Daily Telegraph» հաղորդում է, թէ առաջիկայ հանդէսների մէջ գլխաւոր տեղը կը բռնէ այն թափօրը, որ կանցնի Սիտիի փողոցներով Ռօբէրտսի հետ միասին։

—«Daily Mail»-ի թղթակիցը, Դէգլա-Ստօրի, նկարագրում է բօէրական յայտնի գեներալ Դէլարէյին. «Դէլարէյ- ասում է թղթակիցը— նահապետի տեսք ունի. Նրա ձեւերը յիշեցնում են անցեալ դարի ֆրանսիական ազնւականներին։ Նա մասնակցել է 1852 թւից սկսած այն բոլոր պատերազմներին, որ Տրանսվաալի հանրապետութիւնը մղել է զանազան թշնամիների դէմ։ Պատերազմի ժամանակ նա միշտ լուռ է եւ համեստ։ Մօդդեր-Րիվերի կռւում նա զրկվեց իր աւագ որդուց։ Երբ ես հարց ու փորձ էի անում այդ ցաւալի դէպքի մասին, գեներալը պատասխանեց. «Այո, ես կորցրի իմ որդուն կռւի հէնց սկզբում։ Նա ընդամենը 15 տարեկան էր եւ այնքան էլ ամրակազմ չէր, բայց նա գտնվում էր միշտ այնտեղ, որտեղ ես էի եւ ես կարծում եմ, որ նա կատարում էր իր պարտքը։ Մօդդեր-Րիվերում մենք մի դիրքից անցնում էինք միւս դիրքը, երբ ես նկատեցի, որ նա սկսեց յետ ընկնել։ Դառնալով նրա կողմը՝ ես հարցրի, թէ վիրաւորված չե՞ս արդեօք նա։ «Այո, հայրիկ», պատասխանեց նա։—«Ուրեմն աւելի լաւ է գնանք հիւանդանոց», ասացի ես, եւ մենք գնացինք իրար հետ դէպի հիւանդանոց։ Երբ մենք հասանք՝ նա տատանվեց եւ սկսեց հառաչել։—«Դու տանջվո՞ւմ ես, որդիս», հարցրի ես։—«Այո, հայրիկ»։—«Դու չե՞ս մեռնում արդեօք»։—«Այո, հայրիկ»։ Կէս ժամից յետոյ նա մեռաւ։ Աւագ որդուս մահվանից յետոյ՝ համարեա իսկոյն նրա տեղը բռնեց երկրորդ որդիս, մի 14 տարեկան տղայ»։ Ստօրի աւելացնում է, թէ Դէլարէյ բառի բուն նշանակութեամբ ջենտլմէն է, մի քաջ եւ չափազանց քաղաքավարի ապետ։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

12 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Դեկտեմբերի 12-ին, ժողովրդական զգաստութեան հոգաբարձութեան մասնաժողովի նախահ պրինց Օլդենբուրգսկու, պրինցեսսա Եւգենիա Մաքսիմիլիանօվնայի եւ Մեծ-Իշխան Սերգէյ Միխայլօվիչի ներկայութեամբ, տեղի ունեցաւ ժողովրդական տան բացումը յանուն Կայսր Նիկօլայ II-ի, Ալէքսանդրեան այգում։ Նոյն Բարձրութիւնները, գալուց յետոյ, անցան թատրոնական եւ ժողովրդական զբօսանքի դահլիճները, որտեղ սկսվեց հանդէսը։ Նախագահի օգնական, գաղտնի խորհրդական Տուրչանինօվ, նախագահի կողմից կարդաց հետեւեալը. «Ես բաղդ ունեցայ ամենահպատակօրէն հաղորդանել ի տեղեկութիւն Նորին Մեծութեան, թէ այսօր նշանակված է այս տան օրհնութիւնը, որ Նիժնի-Նօվգօրօդի ցուցահանդէսի նախկին գեղարուեստական բաժանմունքն է եւ Բարձրագոյն շնորհված է ժողովրդական զգաստութեան հոգաբարձութեանը՝ նրա մէջ ժողովրդական զուարճութիւններ կազմակերպելու համար։ Նոյն իսկ տեղը շինութիւն կառուցանելու համար նշանակված է Բարձրագոյն առանձին հրամանով եւ Ամենողորմածաբար շնորհված են միջոցներ։ Այժմ օրհնվող շինութիւնը ամբողջովին Կայսերական պարգեւ է մայրաքաղաքի աշխատող ազգաբնակութեանը»։ Ի պատասխան ամենահպատակ զեկուցման, Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց ուղարկել յանուն Նորին Բարձրութեան հետեւեալ բովանդակութեամբ հեռագիրը՝ «Համաձայն եմ, որ ժողովրդական զուարճութիւնների համար կառուցված շինութիւնը կրէ Իմ անունը։ Կատարեալ աջողութիւն եմ ցանկանում նոր գործին։ Նիկօլայ»։ Բարձրագոյն հեռագրի ընթերցումը ծածկվեց «ուրայի» ոգեւորված աղաղակներով եւ օրհներգի հնչիւններով։ Ապա գոհացողական մաղթանք կատարվեց, արեւշատութիւն խնդրելով Կայսերական Տան, մասնաժողովի Նախագահի եւ Նորին Բարձրութեան ընտանիքի համար։ Աւագ-քահանայ Գօլուբեվ իր ճառի մէջ ցոյց տուեց այն ծառայութիւնների ահագին նշանակութիւնը, որ ցոյց է տուել ժողովրդական կրթութեան գործին եւ նրա բարոյական զարգացմանը Իշխան Ալէքսանդր Պետրօվիչ։ Բնակարանները սրսկվեցին օրհնված ջրով եւ ապա ներկայ եղողներին առաջարկվեց նախաճաշ, որի ժամանակ պրինցը բաժակներ առաջարկեց Թագաւոր Կայսրի, Թագուհի Կայսրուհիների եւ Թագաժառանգի կենացը։ Հնչվեցին օրհներգի ձայները եւ ոգեւորված «ուրայի» աղաղակները։ Գաղտնի խորհրդական Տուրչանինօվ առաջարկեց բաժակներ պրինց Ալէքսանդր Պետրօվիչի, Նորին Բարձրութեան Օգոստափառ ամուսնի եւ պրինց Պետր Ալէքսանդրօվիչի կենացը. «ուրայի» եւ պրէօբրաժէնսկի քայլերգի հնչիւնները ծածկեցին կենաց բաժակները։ Ապա Նորին Բարձրութեանը դիմեցին ճառերով ֆինանսների մինիստրի օգնական Կօկօվցեվ, արտիստ Սազօնօվ եւ բանւորների կողմից նրանցից մէկը։ Ժամի 2-ին ներս թողնվեցին բանւորների ընտանիքները եւ սկըսվեցին մի շարք ներկայացումներ, որոնք վերջացան ժամի 11-ին եւ 15 րօպէին։ Բանւորներին առաջարկվեց ընթրիք։—Դեկտեմբերի 12-ին Խրիմից եկաւ ներքին գործերի մինիստր եգերմէյստեր Սիպեագին. Նրան դիմաւորեցին մինիստրի օգնականները, դեպարտամենտների դիրեկտորները, քաղաքապետը եւ նրա օգնականը։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Կիտչեներ ուղեւորվեց Դէաար, որտեղից ղեկավարում է պաշտպանողական միջոցները բօէրների խուժման դէմ դէպի Կապի գաղթականութիւնը։

ՊԵԿԻՆ։ Կօլօգանի մօտ ժողովված դեսպանները ընդունեցին պրինց Ցինին եւ յանձնեցին նրան յայտագիրը։ Ցին ասաց. «Պատիւ ունեմ ընդունելու լաւ յարաբերութիւնների վերականգնման յայտագիրը. անյապաղ կը հաղորդեմ յայտագիրը կայսրին եւ հէնց որ պատասխանը ստացվի, կը տեղեկացնեմ»։ Հիւանդ Լի-Խունգ-Ջանգ ներողութիւն էր խնդրել ներկայ չը լինելուն համար։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Այժմ երեւում է, որ բօէրները շատ քիչ վնաս են հասցրել երկաթուղային գծերին եւ չարժման ընդհատումը պէտք է վերագրել հեղեղումներին։ Կանօնաւոր երկաթուղային երթեւեկութիւնը Կապշտադտի եւ Դէաարի մէջ վերականգնված է։

ՊԵԿԻՆ։ Միայն պրինց Ցին կարող է ներկայ լինել պետութիւնների միացած յայտագիրը չինական կառավարութեանը յանձնելու ժամանակ։ Լի-Խունգ-Ջանգ սաստիկ թոյլ է զգում իրան եւ նրա առողջական վիճակը լուրջ երկիւղ է ծագեցնում։ Եթէ մինչեւ անգամ նա առողջանայ, այնուամենայնիւ կասկածելի է, թէ կը կարողանայ արդեօք նա շարունակել մասնակցել բանակցութիւններին, որոնք տեղի կունենան յայտագիրը յանձնելուց յետոյ։

ԽԱՐԿՕՎ։ Դեկտեմբերի 28-ին այստեղ կը բացվեն ժամանակաւոր զինուորական դատարանի նիստերը, որ պէտք է քննէ 10 գնչուների դատը։ Գնչուները մեղադրվում են նրանում, որ խումբ են կազմել՝ կողոպտելու համար գիւղական վարչութիւնների եւ եկեղեցիների դրամարկղները։ Սեպտեմբերին կատարված են 7 կողոպտումներ, որոնց ժամանակ սպանված են 17 մարդ եւ յափշտակված է 4,526 րուբլի։ Խմբին մասնակցում էր եւ մի կին, որ թաքցնում էր գողացված իրերը եւ ապրում էր Բախմուտում։

ՊԱՐԻԶ։ Զինուորական մինիստրութեան 1901 թւի բիւջէտը քննելու համար կազմված մասնաժողովը երէկ, պատգամաւորների ժողովում, դրականապէս հակառակ կարծիք յայտնեց զինուորական ծառայութեան մէջ երկամեայ ժամանամիջոց մտցնելու որ եւ է հնարաւորութեան դէմ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

ԹԻՖԼԻՍ, Տիգրան Նազարեանցին. Դեկտեմբերի 5-ից գրած նամակով դուք խնդրում էք տպագրել «Աղբի-

---

գութիւնները առօրեայ երեւոյթներ են ինֆլուէնցայի ընթացքում։ Ամենից առաջ երեւան է գալիս սաստիկ հարբուխ ու բգացաւ, յետոյ կարող է առաջ գալ բրոնխիտ սաստիկ հազով ու կրծկացաւերով. այս բոլորը շուտով անցնում է, բայց գրգռումն կարող է հասնել թոքերին ու առաջ բերել թոքերի բորբոքումն։

Ինֆլուէնցայի բարդութիւնների մէջ չը կայ աւելի ծանր բան եւ աւելի երկիւղալի բան, քան թոքերի բորբոքումն, ուստի մենք մի քիչ կանգ կառնենք այս հիւանդութեան վրա։

Նա վրա է հասնում, երբ հիւանդը իրան բոլորովին առողջացած է զգում ինֆլուէնցայից։ Ցանկարծ մի երկու-երեք օր անց՝ հիւանդը նորից դողցնում է ու ջերմութեան մէջ է ընկնում, կարծես ինֆլուէնցան նորոգվելու է։ Բայց շուտով, հէնց նոյն օրը, կողքի ծակոցը, հազը, արնախառն խուրխը (երբեմն առանց արիւնի) ապացուցանում են, որ թոքերից մէկը, կամ երկուսը միասին, կամ մի թոքի մի մասը բորբոքված է։ Ինչպէս յայտնի է, կայ տիպիկ թոքերի բորբոքումն, որը ոչինչ կապ չունի ինֆլուէնցայից թոքաբորբոքման հետ,—այդ հիւանդութիւնը բնորոշ ընթացք ունի եւ որոշ տեւողութիւն (8 օր), ինֆլուէնցային բորբոքումն ոչ մի բնորոշ յատկութիւն չունի։ Նա զարգանում է կամաց-կամաց, սկսվում է մի թոքի մի որ եւ է կէտում, մի քանի միջոց մնում է թաքնված թոքի խորքում, յետոյ բորբոքումն տարածվում է ամբողջ մի թոքում, անցնում է միւսին ու խեղդում հիւանդին։ Առ հասարակ ինֆլուէնցայի զոհերից մեծագոյն մասը մեռնում է հէնց այս բորբոքումից։

Թոքերի բորբոքումն կարող է ամենքին պատահել, բայց սարսափելին այն է, որ աւելի հիւանդանում են ծերերը, թոյլերը, թոքախտաւորները, մի որ եւ է ծանր հիւանդութիւնից նոր առողջացածները։ Ծերերի համար ինֆլուէնցային թոքաբորբոքումն մեծ մասամբ մահացու է։

Այս պէտք է լաւ գիտենալ։

Սիրտը եւ արեան անօթները նոյնպէս հիւանդանում են։ Սիրտն էլ մէկ մկան է (միս) եւ թուլանում է, ինչպէս դրսի մկանները, մանաւանդ, եթէ առաջուց տկար է եղած։ Շատ վտանգաւոր է այդ ի հարկէ ծերերի համար։

Մարսողական գործարաններ։ Անախորժութիւն, սրտխառնութիւն, փսխումն, լեզուի փառակալումն, այս բոլորը առօրեայ երեւոյթներ են։ Այս բոլոր երեւոյթները շատ շուտով անցնում են, սակայն ստամոքսն ու աղիքները կարող են ուղղակի բորբոքվել, առաջացնել ցաւեր, յաճախակի փսխումն ու փորլուծութիւն այն աստիճան, որ կարող են ինֆլուէնցայի ջերմին որովայնային տիֆի կերպարանք տալ։

Այս բոլոր բարդումներին պէտք է աւելացնել երիկամների (պչօճիկների) բորբոքումն, արնամզութիւն, զանազան ցաներ (դուրս տուածներ) ու կարմիր քամի (рожа) մարմնի ամեն տեղերում, յետոյ ականջի ու աչքերի ցաւեր։

Ինքնապաշտպանութիւնը այս հիւանդութեան դէմ համարեա անկարելի է։ Այսպիսի մի զօրեղ վարակիչ յատկութիւն ունեցող հիւանդութիւնից ազատ մնալու համար մի հնար միայն կայ, այն որ՝ ամեն մի մարդ բոլորովին առանձնանայ մի սարի գլուխ, կամ մի անապատ, կամ շրջապատէ իրան չինական պատերով ու բոլորովին կտրէ իրան արտաքին աշխարհից։ Իսկ քանի որ այդ անհնար է, հետեւաբար ոչ ոք ապահովված չէ վարակումից։

Սակայն, ինչպէս ասել ենք, համաճարակի միջոցին շատերը խուսափում են վարակումից։ Ուրեմն ամեն մէկը մեզանից կարող է յուսալ, որ չը հիւանդանայ եւ ուրեմն թող ամենքը գործ ածեն մի քանի ինքնապաշտպանողական միջոցներ, որպէս զի աւելի շանս ունենան չը վարակվելու։

Ամենից առաջ պէտք է պաշտպանվել մրսելուց։ Դրա համար լաւ է գիշերները ձմեռ ժամանակ դուրս չը գալ տնից, աշխատել չը քրտնել, իսկ քրտնած ժամանակ իսկոյն փոխել սպիտակեղէնը։ Եթէ հնար կայ, պէտք է առանձնացնել հիւանդներին, եւ առողջները պէտք է կտրեն իրանց յարաբերութիւնները նրանց հետ։ Ցամենայն դէպս, քանի որ վարակիչ միկրոբը գլխաւորապէս խուրխի մէջն է, պէտք է հիւանդին թքել տալ մի բաժակի մէջ եւ ոչ թէ գետնին, նրա սպիտակեղէնը, թաշկինակները ախտահանել կամ լաւ եռացնել ջրի մէջ առանձին։ Ի նկատի ունենալով ինֆլուէնցայի վատ ազդեցութիւնը թոքախտաւորների, ծերերի, հիւանդոտների վրա, պէտք է աշխատել այսպիսիներին առանձնացնել մի սենեակ եւ թոյլ չը տալ ոչ ոքի ներս մտնելու. մէկը միայն կը ծառայէ հիւանդին. իսկ եթէ անհնար է եղել փրկել այսպիսիներին վարակումից, անհրաժեշտ է հէնց սկզբից պահպանել նրանց ոյժերը, տալով նրանց ոգելից ըմպելիքներ փոքր քանակութեամբ, խմեցնելով օրինակ թէյ կօնեակով կամ լաւ գինով, կաթ, վալերիանի կաթիլներ, անիսոնի կաթիլներ։ Առանձին ուշադրութիւն է դարձնելու առհասարակ այսպիսիների սննդի վրա.—պէտք է կերցնել յաճախ դիւրամարս կերակուրներ՝ կաթ, բուլիօն, սուպ, ձու, հաւի միս եւ այլն։ Սրանց ինֆլուէնցան այնպէս հեշտ բարդվում է, եւ այդ բարդումները այնչափ վտանգաւոր են, որ անհրաժեշտ է նոյն իսկ ամենաթեթեւ ջերմի եւ անհանգստութեան համար բժշկի դիմել։

Այժմ մի քանի խօսք բժշկութեան մասին։

Իսկական ինֆլուէնցայի բժշկութիւնը դեռ գտնված չէ։ Չը կայ մի դեղ կամ մի միջոց, որը հաւաստիական լինէր այս հիւանդութեան դէմ, ինչպէս ունենք խինան դողէրոցքի դէմ կամ հակադիֆթերային շիճուկը դիֆթերիտի դէմ։ Անտարակոյս կը գայ մի ժամանակ, երբ ինֆլուէնցայի շիճուկն էլ կը գտնվի եւ մենք կարող կը լինենք մի երկու սրսկումով ազատել հիւանդին։

Թեթեւ դէպքերում պէտք չը կայ դեղի։ Հիւանդին պառկեցրէք անկողին, տուէք տաք-տաք թէյ, կաթ եւ այլն. Եթէ հակումն ունի քրտնելու, լաւ ծածկեցէք, զանազան տաք ըմպելիքներ տուէք (մալինայից թէյ)։ Եթէ տաքութիւնը մեծ է, բժիշկը կը նշանակէ գործածական բազմաթիւ դեղերից մէկը, խինայից սկսած մինչեւ նորագոյն միջոցները,—սալիպիրին, ցիտրոֆեն։ Եթէ տեղում բժիշկ չը կայ, մենք խորհուրդ կը տանք տալ խինա, որը ամեն տեղ կը գտնվի, հասակաւոր մարդկանց հինգ-հինգ գրան՝ օրական երկու-երեք անգամ, կանանց՝ 2 անգամ, իսկ երեխաներին՝ 5 տարեկանից սկսած 3—4 գրան օրական 2 անգամ։ Սաստիկ գլխացաւերի ու առհասարակ ցաւերի դէմ գործ են ածում անտիպիրին, ֆենացետին կամ ցիտրոֆեն եւ այլն։ Ինֆլուէնցայի բազմաթիւ բարդումները իրանց առանձին բժշկութիւնն ունեն։

Բժշկապետ Վ. Արծրունի

րի» և «Տարազի» յայտարարութիւնը, աւելացնելով. «նոյնքան անգամ կը տպագրենք, եթէ բարեհաճէք, «Մշակի» յայտարարութիւնը» «Ալլիւր-Տարազում»: Սակայն մեզանից դեռ համաձայնութիւն չը ստացած՝ դուք տպագրել էք «Տարազի» մէջ «Մշակի» յայտարարութիւնը: Ի՞նչ իրաւունքով: Մեզ հասկանալի է թէ ինչու դուք բաժանորդագրութեան ժամանակ էք բաշխում քնքոյշ զգացմունքներ ունենալ «Մշակի» վերաբերմամբ, բայց և այնպէս, դուք պիտի հասկանաք, պարոն, որ կարգեր կան և առանց մեր համաձայնութեան մեր յայտարարութիւնը տպելու իրաւունք չունիք մանաւանդ դուք: Հասկանալի՞ է:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

(ժամերը Պետերբուրգի հաշւով)
տարբերութիւնը 58 րոպէ:

	№ 5 գնացքը:	№ 3 գնացքը.
Բագուից դուրս է գալիս	ցեր. 3 ժ. 5 ր.	գիշ. 11 ժ. 15 ր.
Թիֆլիս է հասնում	առ. 8 » 23 »	եր. 5 » 35 »
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 3 »	եր. 6 » 30 »
Բաթում է հասնում	եր. 9 » 11 »	առ. 7 » 10 »

	№ 6 գնացքը:	№ 4 գնացքը.
Բաթումից դուրս է գալիս	առ. 8 ժ. 56 ր.	եր. 10 ժ. 47 ր.
Թիֆլիս է հասնում	եր. 8 » 42 »	առ. 11 » 18 .
Թիֆլիսից դուրս է գալիս	» 9 » 22 »	» 12 » 36 »
Բագու է հասնում	ցեր. 1 » 25 «	» 7 » — «

արագ գնացք

Շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը.

Թիֆլիսից դուրս է գալիս	առաւ.	7 ժ. 56 ր.
Բագու է հասնում	երեկ.	9 » — »
Բագուից դուրս է գալիս	առաւ.	6 » 50 »
Թիֆլիս է հասնում	երեկ.	8 » 12 »

Թիֆլիսից դէպի Կարս դուրս է գալիս.	երեկ.	10 ժ. —
Ալէքսանդրոպոլ հասնում է	առ.	8 » 27 ր.
Կարս հասնում է	ցեր.	12 » 23 »
Կարսից դուրս է գալիս	ցեր.	4 » 12 »
Ալէքսանդրոպոլ հասնում է	երեկ.	7 » 40 »
Թիֆլիս հասնում է	առ.	6 » 15 »

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)
ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզանռ. հիւանդ.
Կ. Մ. Ձիկովանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային հ.
Կ. Ի. Գզելիեվ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Զ. Ի. Բաբանասեանց—11—12 ժ. կանանց և երեխայոց հիւանդ.
Ա. Պ. Կարապետեանց—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ի. Յ. Պրոտասեվիչ—5—6 ժ.
Ա. Ն. Ծպակովսկի—6—7 ժ. նեարդային (ելեկտրաբուժութիւն), վեներ. և մորթու հ.
Գ. Ա. Թուրսանով—7—8 ժ. ներքին և երեխայոց հ.
Բ. Ա. Նաւասարդեան—7½—8 ժ.

Վճար 50 կ. չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Օ. Տ. Առվանիտսակի—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ
Բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ

Կիրակի, դեկտեմբերի 17-ին,
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՈՒՄ,
ՅՕԳՈՒՏ ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ,
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՎՈՒՄ Է
ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Արքունական թատրոնի բալետային խմբի մասնակցութեամբ տեղի կունենան զանազան բնորոշ պարեր, իսկ անտրակտներին երաժշտութիւն կը լինի:
Սկիզբն է 9 ժամին:
Տոմսակի գինն է 2 ր. 10 կոպ.:
1—2

ՀՐԱՒԷՐ

Ամսիս 17-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան 9 ժամին, էջմիածնեցոց ս. Գէորգ եկեղեցում կրկին լինելու է ծխականների ժողով, քահանայացուի Երուանդ Տէր-Բարսեղեան Տէր-Բարսեղեանցին հոգեւոր կոչման մէջ ընդունելու համար համախօսական կազմելու, ուստի սրանով պատիւ ունիմ հրաւիրել յիշեալ եկեղեցու պ.պ. ծխերին՝ ներկայ լինել ժողովին մասնակցելու:
Գործակալ բ. մասի Թիֆլիսի՝
1—3 Գրիգոր ա. քահ. Մանդալեանի

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտնում է, թէ 1900 թւի դեկտեմբերի 16-ին ցերեկվայ ժամի 1-ին նշանակված է աճուրդ՝ կապալով տալու Վիասօգորսկի փողոցը ամբողջապէս քարելու աշխատանքները, 96,21 պագ. սաժէն տարածութեամբ, 854 րուբլի գումարի: Աճրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագիրը վարչութեան շինարարական բաժնում բոլոր լի օրերը, ժամի 9-ից մինչեւ 3-ը: 2—3

ГРУЗИНСКІЙ ТЕАТРЪ
Въ Четвергъ, 14-го Декабря
ВЪ БЕНЕФИСЪ
Г. В.
ГЕДЕВАНОВА
Съ участіемъ г-жи Н. Чхеидзе и г-на Вл. Алексѣева-Месхіева.
Представлено будетъ въ 1-й разъ новыя пьесы
I.
ТИСКИ
Драма въ 3-хъ дѣйст. Поль Эрвье, перев. И. Мачаваріани
II.
ДРУГЪ ФРИТЦЪ
Ком. въ 3 хъ дѣйст. Э. Шатріана, пер. А. Цагарели
Участвующіе: Г-жи Чхеидзе, Каргарели, Черкезова, Небіеридзе; г.г. Алексѣевъ-Месхіевъ, Свимонидзе, Гамкрелидзе, Гедевановъ, Шатировъ, Канделаки и др.
Начало ровно въ 8 часовъ веч.
2—2

ԿՕՆՑԷՐՏ

Դաշնակահար Ս. Ն. ԵՍԻՊՕՎՍԿՈՒ
մասնակցութեամբ երգչուհի
Լ. Յ. ՑԵՐՏԻՆԳԻ

Թիֆլիսի ժողովարանի շինութեան մէջ կը տայ կօնցէրտ, դեկտեմբերի 16-ին: Ռօեալ Բէկէրի:
Տոմսակները ծախվում են ժողովարանի շվէյցարի մօտ, ամեն առաւօտեան 11-ից մինչեւ 3 ժամը եւ երեկոյեան ժամը 7-ից: 3—3

Ընկերութիւն
ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Ատամի հեղուկ—
ԷԼԷԿՍԻՐ
„ՍԱԼՕԼ“
Ամենանոր ախտահանական միջոց:

Մօսկվայի Բժշկական Վարչութիւնից Թոյլ տուած՝ որպէս մի միջոց, որ չէ պարունակում իր մէջ առողջութեան համար որ եւ է վնասակար նիւթ:
ՍՐՈՒԱԿԸ 75 ԿՈՊԷԿ
(ամ. 10) 4—10

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլտուութեամբ: Մեծ սրվակը 5 րուբլի, փոքրը—3 ր. և 1 ր. 50 կ.:

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար, ոչնչացնում է թեփը: Դուրս է եկել նաև թոլորովին նոր միջոց

ՁՈՒԻ ԿԱԹԸ

երեսին քնքշութիւն և սպիտակութիւն տալու համար, ոչնչացնում է արեւի պատճառած սեւութիւնը, խալերը, տալիս է կաշուին քնքշութիւն և սպիտակութիւն: Այդ գները չափաւոր են. մեծ սրուակը, արկղիկի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Ծախվում են բոլոր պարֆիւմերական և դեղավաճառական խանութներում: Գլխաւոր պահեստը գտնվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակարան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Թիֆլիսում կովկասեան դեղատան ապրանքների վաճառման ընկերութեան խանութում՝ Երեւանեան հրապարակ և նրա բաժանմունքում, Միքայէլեան փողոց և Բագւում. նաև Միքայէլեան կամուրջի վրա, Գալովի և Արիստակովի դեղատներում: Օտարաքաղաքացիների պատուէրները կատարվում են անմիջապէս՝ պօստով:
25—100

„ՇՂԹԱՅ“
ՆԱՒԹԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է ի գիտութիւն ընկերութեան բաժնետէրերի, որ ընկերութեան առաջին ընդհանուր ժողովի չարունակութիւնը,
Վարչութեան հինգերորդ անդամի ընտրութեան համար,
նշանակված է կիրակի, դեկտեմբերի 17-ին, առաւօտեան ժամի 10-ին, քաղաքային դումայի դահլիճում: (ե. հ. չ.) 2—3

КАПИЛЛЕРИНЪ
НОВОЕ
СОВЕРШЕННО
БЕЗВРЕДНОЕ
СРЕДСТВО
ВОЗВРАЩАЕТЪ СѢДЫМЪ
ВОЛОСАМЪ
ИХЪ ПРЕЖНІЙ ЦВѢТЪ
ЦѢНА 2 РУБ.
А. СІУ и Ко.
М 109.538

Կրասնօվօդսկի հայոց աղօթատան համար հարկաւոր է եկեղեցական երգեցողութեան արուեստին հմուտ մի երիտասարդ տիրացու: Պայմանների մասին դիմել՝ Կրասնովօդսկ, երէցփոխ Աբրահամեանցին: 3—3

Պետերբուրգի պարսից դեսպան Միրզա-Րիզախանի տանը, Գուդօվիչի փողոցի վրա,
ՏՐՎՈՒՄ ԵՆ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ ՎԱՐՁՈՎ
միջին եւ ներքին յարկերում, առաջինը տաս սենեակներից բաղկացած, երկրորդը՝ տասնմէկ: Գնի մասին դիմել Հաջի-Մամէդ-Բաղր Րիզաեվին, Սիօնի փողոցի վրա, Ջիթախօվի քարավանսարայում: (ե. հ. չ.) 2—3

Թիֆլիսի Կենտրոնական գրավաճառանոցում

ծախվում են հետեւեալ նոր գրքերը՝

Տէր-Աստուրեան Պ., Գեղարուեստական Ալբոմ հայ գործիչների, 32 պատկեր, Թիֆ. 3 ր.
Այվազեանց Բ., Աչոտ Երկաթ, պատմական վէպ, բ. տպագր. Թիֆ. 1900 1 ր.:
Երիցեանց Ա., Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը եւ Կովկասի Հայք XIX-րորդ դարում, երկու հատոր (սակաւաթիւ). Թիֆ. 4 ր.:
» » Պատմութիւն 75-ամեայ գոյութեան Ներսիսեան Հայոց հոգեւոր դպրանոցի, ա. հատ. Թիֆ. 2 ր.:
» » Ներսէս Ե-րորդ աշտարակեցի կաթողիկոսի կենսագրութիւնը, 3 տետր (սակաւաթիւ) Թիֆ. 75 կ.:
» » Патріархъ всѣхъ Армянъ Нерсесъ V: Тифлисъ ц. 3 р.
Խաչատուր Աբովեանի երկերը, Վէրք Հայաստանի եւ այլն, Մօսկվա. 1 ր.
Շանթ, Դերասանուհին, վէպ, Թիֆլ. 1900 թ. 40 կ.
» Դարձ, վէպ, Թիֆլ. 40 կ.
» Վերժին, վէպ, Թիֆլ. 60 կ.
» Երազ օրեր, վէպ, Թիֆլ. 40 կ.
Շիրվանզադէ, Քաօս, վէպ, Բագու, 1 ր. 50 կ.
» Ջուր յոյսեր, վէպ, Թիֆլ. 1 ր.
» Կրակ, Բագու, 30 կ.
Պռօշեանց Պ., Միքել աղենց Արգիւլը, գրոյց իրական կեանքից, Թիֆլ. 20 կ.
» Նա, պատկեր, Թիֆլ. 20 կ.
» Աքցիզչի, պատկեր, Թիֆլ. 25 կ.
Ռափայէլ Պատկանեանի Ընտիր երկասիրութիւնները, 2 հատոր, Պետեր. 4 ր.
Տէր-Աւետիքեան Ս., Ղեկավարներ, 1) Կապ բռնողը, 2) Մեր Տէրը, Թիֆլ. 40 կ.
» Նահատակը, Թիֆլ. 20 կ.
» Սամիտարնի, Թիֆլ. 20 կ.
» Իրլանդիայի դատը, Բագու, 80 կ.
Րաֆֆի, Ջալալեդդին, (Թիֆլիսի հայերի կեանքից), Թիֆլ. 2 ր.
» Վէպիկներ եւ պատկերներ, երկու հատոր, Թիֆլ. 4 ր.
» Վէպիկներ եւ պատկերներ, երկրորդ հատոր, Թիֆլ. 2 ր.
» Տաճկահայք, Թիֆլ. 50 կ.
» Մինը այսպէս, միւսը այնպէս, պատկերազարդ վէպ, Թիֆլիսի վաճառականների կեանքից, Թիֆլ. 1 ր.
» Կայծնի կտակը, Թիֆլ. 1 ր. 20 կ.
Փանանկէս, Նիսիա, վօդրվիլ մէկ արարուածով, Երեւան, 1900 թ. 40 կ.
Դիմել՝ Тифлисъ, Въ Центральную Книжную Торговлю. (հ.) 4—10

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ:

Եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզոն, Սամսոն եւ Պոլիս: Մեկնում է Բաթումից չորեքշաբթի, 20 դեկտեմբերի (2 յունվարի)—շոգենաւ՝ ԱՆԱՏՕԼԻ, կապիտան ԲԻԱՆԿԻ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար:

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտոր դ'Արնօին, Նաբէրէժնայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ. Գ. Բարսեղեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխօվի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա: ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մուսթաֆեանններին, Նաբէրէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկօվի, № 27: ՆՕՎՕՐՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութեան: (ե. հ. չ.) 6—20

ԲՕՖՕՖԻ ՑԵԼՈՒԼԵԱՐՆԻ ՍԵՐՄ
Բաղդադի առաջնակարգ եւ սպիտակ տեսակ
Պասթէօրեան դրութեամբ պատրաստված
հսկողութեամբ
ՄԻՀՐԱՆ ԽԱՆՃԵԱՆԻ
Առաջին կարգի վկայեալ մասնագէտ Պրուսայի Կայսերական Շերամապահական վարժարանէն:

Երկար տարիներէ ի վեր Թիւրքիոյ, Կովկասու եւ Պարսկաստանի մէջ արդէն փորձուած եւ ծանօթ ֆիրմա ՄԻՀՐԱՆ ԽԱՆՃԵԱՆԻ մասնաւոր գործարանին մէջ Պասթէօրեան դրութեամբ ընտրված Պաղտատի տեսակ սպիտակ հունտերէն յատկապէս եւ մասնաւոր խնամօք պատրաստել տուած, եւ որոնցմէ առաջին պարտիան արդէն հասած եւ յանձնած ենք Շերամապահական կայարանին քննութեան համար:

Ամեն անոնք՝ որք կը փափաքին դիւրամատչելի գիներով լաւ ապրանք գնել եւ ապահով ըլլալ հունտերու տեսակին վրա, թող հաճին դիմել մանրամասնութեանց համար Մայսուրաձէ եւ Խօջափարուխօվ քարավանսարան № 16—17, Ա. Կ. ԱՐՍԷՆ եւ ընկ. գրասենեակը:
(ե. հ. չ. 18—30